

2026
KPSS

Dil Bilgisi

Türkçe

ÇALIŞMA
NOTLARI

ve

TESTLERİ

Özet Konu Anlatımı | Çözümlü Sorular

Çıkış
Soruların
paralelinde özgün
sorulara yer
verilmiştir.

KÖK

- Bir sözcüğün parçalanamayan anlamlı en küçük parçasına **kök** denir.

Örnek:

- al-, kır-, sev-, kırp-, sus-; ad, kuş, kar, yün, dört...

Not: Bir sözcüğün kökü bulunurken aldığı tüm ekler çıkarılır ve geriye kalan anlamlı en küçük parça sözcüğün kökü olur.

Örnek:

- "Susuzluk" sözcüğünün parçalanamayan, anlamlı en küçük parçası "su" ifadesidir. Bu ifade, sözcüğün tümüyle anlam ilişkisi içerisinde.

İsim Kökü: Canlı ve cansız tüm varlıklara karşılık gelen, "-mek/-mak" eklerini aldıklarında anlamsızlaşan köklerdir.

Örnek:

- kör, su, kor, ateş, ayak, ok, ip, yel ...

Fiil Kökü: Bir iş, oluş, hareket bildiren; "-mek/ -mak" ekini aldıklarında anlamlı olan köklerdir.

Örnek:

- gel-, uç-, git-, al-, yat-, oku-, sev-...

Not: "Git-, süz-" şeklinde yazılan sözcüklerin sonundaki kısa çizgi (-), bu sözcüklerin fiil kökü olduğunu belirtir ve bu sözcükler okunurken sonlarına "-mek/-mak" eki getirildiğini ifade eder. → git(mek), süz(mek)

Not: Bazı kökler hem isim hem de fiil kökü olarak kullanılabilir. Bu kökler; aralarında anlam ilgisi var ise ortak kök, hiçbir anlam ilgisi yok ise sesteş kök adını alır.

Soru: Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökü yanlış gösterilmiştir?

- Öğretmenim, okumanın yaşı yoktur derdi.
- Kırmızı arabasını kayalıklara çarpmıştı.
- Emine Kadın'ın güleç bir yüzü vardı.
- Korkunç bir şeyle karşılaşmış gibiydi.
- Zamansız gidişi bizleri fazlasıyla üzdü.

Çözüm: Kök, bir sözcüğün parçalanamayan anlamlı en küçük parçasıdır. Ancak anlamlı olan en küçük parçanın, sözcüğün kökü olabilmesi için sözcüğün bütünüyle anlam ilişkisinin bulunması gerekir. Buna göre B seçeneğindeki "kırmızı" sözcüğünün kökü yanlış gösterilmiştir. "Kırmızı" sözcüğünün tamamı kök hâlinde, sözcük ek almamıştır.

EKLER

- Sözcüğün sonuna eklenerek yeni sözcükler türeten veya sözcüklerin cümle içindeki görevlerini belirleyen ses birliklerine **ek** denir.

Örnek:

bak - ış - lar - ın
kök ekler

- Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğundan her durumda ek olan ses veya sesler kökten sonra gelir. Bir sözcük birden fazla ek alabilir.
- Ekler, yapım ekleri ve çekim ekleri olmak üzere iki bölümde ele alınır.

YAPIM EKLERİ

- Eklendiği sözcüğün anlamını değiştiren ekler **yapım ekleri** denir. Yapım ekleri isimden isim, isimden fiil, fiilden fiil ve fiilden isim türetir. Ayrıca yapım eki almış sözcüklere **gövde** denir.

Örnek:

utan - gaç - lık → Ekler anlamı değiştirmiş
fiil yapım yapım
kökü eki eki

ÇEKİM EKLERİ

- Eklendikleri sözcüklerin anlamını ve türünü değiştirmeyen ancak cümle içindeki görevlerini belirleyen ekler **çekim ekleri** denir.

kitap - lar - da → Ekler anlamı değiştirmemiş
isim çekim çekim
kökü eki eki

Not: Çekim ekleri hem isimlere hem de fiillere getirilir. İsimlere getirilen ekler isim çekim ekleridir.

Soru: "Emeksiz yemek olmaz." cümlesindeki sözcüklerin aldığı ekler, sırasıyla hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- Yapım eki - Çekim eki - Yapım eki
- Yapım eki - Yapım eki - Çekim eki
- Çekim eki - Çekim eki - Yapım eki
- Çekim eki - Yapım eki - Çekim eki
- Yapım eki - Çekim eki - Çekim eki

Çözüm: Emek - siz ye - mek ol - maz .
yapım yapım çekim
eki eki eki

Cümledeki sözcükler yukarıda belirtildiği gibi sırasıyla "yapım eki - yapım eki - çekim eki"ni almıştır.

CEVAPLI TEST – I

1. Çekim ekleri eklendikleri sözcüğün anlamını değiştirmeyen eklerdir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde “çocuk” sözcüğünün aldığı ek, çekim ekidir?

- A) Senin çocuksu tavırların herkesi bezdirmiş.
B) Alt kata dört çocuklu bir aile taşınmış diye duyduk.
C) Bence şu anda çocukluk ediyorsun.
D) Sizin çocuklar anneannelerinde mi?
E) Bu çocuksuzluk durumu tüm hayatını etkilemişti.

2. Alınganlık; üzüntü, kızgınlık gibi duyguların biraz da ıgneleyici bir dille ortaya konulması sistemidir.

Yukarıdaki altı çizili eklerin türü hangi seçenekte sırasıyla doğru verilmiştir?

- A) Çekim Eki - Çekim Eki - Yapım Eki
B) Yapım Eki - Yapım Eki - Çekim Eki
C) Çekim Eki - Yapım Eki - Çekim Eki
D) Yapım Eki - Çekim Eki - Yapım Eki
E) Yapım Eki - Çekim Eki - Çekim Eki

3. Sonsuza dek yaşayacak olan sanatçıların arzuladıkları şey, doğanın tablosunun güzelliklerle boyalı olmasıdır.

I II III
IV
V

Yukarıdaki numaralandırılan sözcüklerden hangisinin kökü ötekilerden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Türkçede kökler, isim kökü ve fiil kökü olmak üzere ikiye ayrılır. Varlıkların, kavramların, duyguların ismi olan köklere isim kökü; iş, oluş, durum bildiren köklere ise fiil kökü denir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü fiildir?

- A) Dün yaptıklarınla beni çok şaşırttın.
B) Kalbimin en gizli köşesini sana ayırmıştım.
C) Yıllar saçlarıma aklar düşürdü de ne oldu?
D) Her şeyin başı sağlık, der aklıselim insanlar.
E) Enkazların etrafında sağlam ev kalmamıştı.

5. Kök; sözcükte bulunan tüm ekler çıkarıldıktan sonra geriye kalan anlamlı kısımdır. Sözcüğün kökünün, o sözcüğün tamamıyla anlam bakımından ilişkili olması gerekir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde sözcüğün kökü yanlış gösterilmiştir?

- A) Etraftaki kare zemin dikkatimizi çekmişti.
B) Gözü şıştığı hâlde görebiliyordu.
C) Yarışmanın birincisi şimdiden belli.
D) Haftaya vergi denetimi olacaktı.
E) Halk korkunç bir bilgisizliğin içinde yaşıyordu.

6. I. İnsanlar II. Sorumluluk III. Huzurlu

Yukarıdaki altı çizili eklerin türü aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Çekim eki	Çekim eki	Yapım eki
B)	Çekim eki	Yapım eki	Yapım eki
C)	Yapım eki	Çekim eki	Yapım eki
D)	Yapım eki	Yapım eki	Çekim eki
E)	Çekim eki	Yapım eki	Çekim eki

7. **Aşağıdakilerin hangisinde sesteş kökler bir arada kullanılmıştır?**

- A) Doktor, saçlarımin vitamin eksikliğinden döküldüğünü söyledi.
B) Bilim adamlarına göre gülmek ömrü uzatıyor.
C) Annesi, kendi kızının yaptıklarına çok kızdı.
D) Yemeği tatmadı çünkü tadını sevmiyordu.
E) Al elmayı al nesnelere benzetmemen gerekirdi.

8. Çekim ekleri eklendiği sözcüğe yeni bir anlam kazandırmaz. Ancak eklendiği sözcüğün diğer sözcüklerle bağ kurmasını ve cümlede farklı görevler üstlenmesini sağlar. Yapım ekleri ise eklendikleri sözcüklere yeni anlamlar kazandırır.

Buna göre altı çizili sözcüklerden hangisi hem çekim hem de yapım eki almıştır?

- A) Kertenkelenin kuyruğunu kesmişlerdi caniler.
B) Hayvanlar âleminin nadide türlerindendir aslanlar.
C) Leopar deseni çantalarında kullanılırdı.
D) Çizgilerinde, bir hayvandan esinlenilmiştir.
E) Festivallerden festivallere koşuştur

SÖZCÜĞÜN YAPISI

- Türkçede kelimeler, yapı bakımından üç gruba ayrılır: basit, türemiş ve birleşik.

BASİT SÖZCÜKLER

- Sözcüğün anlamını değiştiren herhangi bir ek (yapım eki) almamış, başka bir sözcükle birleşmemiş sözcüklere **basit sözcükler** denir.

Örnek:

➤ yüz	→ basit	→ Ek yok
➤ yüzler	→ basit	→ Çoğul eki almış
➤ yüzü	→ basit	→ İyelik eki almış
➤ yüzde	→ basit	→ Hâl eki almış
» Basit sözcükler, çekim eki (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri) alabilir.		

TÜREMİŞ SÖZCÜKLER

- Fiil veya isim köklerine sözcüğün anlamını değiştiren ekler (yapım ekleri) getirilerek oluşturulan sözcüklere **türemiş sözcükler** denir.

Örnek:

➤ yazlık	→ türemiş	} Bir tane yapım eki almış sözcükler
➤ sözcü	→ türemiş	
➤ gözlükçü	→ türemiş	
➤ sevgisizlik	→ türemiş	
» Türemiş sözcükler, en az bir tane yapım eki alır.		

Soru: Aşağıdaki kelimelerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Vergi B) Odaya C) Sessizlik
D) Bahçeli E) Çatık

Çözüm: "Odaya" sözcüğü yapı bakımından diğerlerinden farklıdır. "Vergi, sessizlik, bahçeli, çatık" sözcüklerindeki altı çizili ekler yapım eki olduğundan bu sözcükler türemiş yapıdır. "Odaya" sözcüğündeki ek ise çekim ekidir ve sözcük yapım eki olmadığından basit yapıdır.

BİRLEŞİK SÖZCÜKLER

- İki ya da daha çok kelimenin bir araya gelip kaynaşmasıyla oluşan yeni anlamlı sözcüklere **birleşik sözcükler** denir. Birleşik sözcükler birleşik isim ve birleşik fiil olarak ikiye ayrılır.

SÖZCÜK TÜRLERİNE GÖRE BİRLEŞİK SÖZCÜKLER

Birleşik İsimler

- Birleşik isimler farklı şekillerde oluşur:

Örnek:

İki adın birleşmesiyle oluşur: gökkuşağı, kedigözü, kuşlokumu...

Sıfat ve adın birleşmesiyle oluşur: açıkagöz, kızılkanat, dokuztaş, ilkbahar...

Ad ve fiillerin birleşmesiyle oluşur: hünkârbeğendi, gecekonu, külbastı, şıpsevdî...

Fiil soylu sözcüklerin birleşmesiyle oluşur: biçerdöver, yazboz, çekyat, tutkal...

Ad ve fiilimsilerin birleşmesiyle oluşur: değerbilmez, çöpçatan, cankurtaran, kuşkonmaz...

Yansıma sözcüklerin birleşmesiyle oluşur: çatpat, fıs-fıs, pırpır, gırgır...

Birleşik Sıfatlar

- İki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan ve sıfat görevinde kullanılan sözcüklerdir.

Örnek:

- uyurgezer (çocuk), vurdumduymaz (adam), birtakım (işler), narçiçeği (duvar)...

Birleşik Fiiller

- Birden fazla sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu fiillerdir. Birleşik fiiller üçe ayrılır:

Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiiller: İsim soylu bir sözcüğün yardımcı bir fiille oluşturduğu fiillerdir. "Olmak, etmek, eylemek, kılmak" gibi yardımcı fiillerle oluşturulur.

Örnek:

- yardım **etmek**, nazar **eylemek**, hayran **olmak**, seyreylemek, yetkili **kılmak**, meyletmek...

Kurallı Birleşik Fiiller: Aralarına bir ünlü harf girmiş iki fiilin birleşmesiyle oluşan birleşik fiillerdir. Dört gruba ayrılır.

Örnek:

- gelebilirim, yapabilirler; aliver, çıkarıverin; düşeyazdı, çakılayazdı; bakakalırım, yapılagelmış...

Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller: Bir veya birden fazla ismin bir fiille birleşerek oluşturdukları birleşik fiillerdir. Bu birleşik fiillerdeki fiiller gerçek anlamından uzaklaşır, diğer sözcüklerle kaynaşarak yeni bir eylemi karşılar.

Örnek:

- kafa tutmak, selam vermek, gözden düşmek, kulak kabartmak, gönül koymak, kalp kırmak...

CEVAPLI TEST - 8

1. İnsanlar hak ve özgürlüklerini etkili bir şekilde kullanabildiğinde sorumluluk bilinciyle hareket eder ve görevlerini en iyi şekilde yaparlar. Hak, özgürlük ve sorumlulukların etkili kullanılması, yurt sevgisini güçlendirir.

Numaralanmış sözcüklerin yapısı aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Basit	Basit	Birleşik
B)	Türemiş	Birleşik	Türemiş
C)	Basit	Birleşik	Türemiş
D)	Birleşik	Basit	Türemiş
E)	Türemiş	Birleşik	Basit

2. "Çiçekli bahçeler var." cümlesinde yer alan kelimelerin yapısı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- A) Türemiş - Basit - Türemiş
B) Basit - Türemiş - Basit
C) Türemiş - Türemiş - Basit
D) Basit - Basit - Türemiş
E) Türemiş - Basit - Basit

3. Sevgili Yeşilirmak,
Kavuşunca denize,
Benden selam söyle olur mu?
Senden çok uzaklarda,
Seni çok seven bir çocuk var de,
Öp benim yerime olur mu?

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Soru eki kullanılmıştır.
B) Birleşik yapıli sözcük kullanılmıştır.
C) "Sevgili" sözcüğü hem yapım hem de çekim eki almıştır.
D) Hâl eki almış sözcükler kullanılmıştır.
E) Hem yapım hem de çekim eki almış sözcük vardır.

4. Mumyalar, içinde bulundukları koşullar nedeniyle derileri ve organları çürümeyen ölümlerdir. Bazıları, insanlar tarafından bilinçli olarak mumyalanmıştı.

Bazıları ise içinde bulundukları doğal koşullar nedeniyle kazara oluşmuştu. Doğal yollarla oluşmuş, bilinen en eski mumya bir insan kafasına aittir. Kasten mumyalanmış en eski mumya ise Şili'de bulunmuş.

Bu mumyanın yaklaşık 7000 yıllık olduğu tahmin ediliyor.

V

Metinde numaralanmış olan fiillerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I → Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi ile çekimlenmiş türemiş yapıli bir fiildir.
B) II → Duyulan geçmiş zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş bir fiildir.
C) III → Duyulan geçmiş zaman ile çekimlenmiş, türemiş yapıli bir fiildir.
D) IV → Duyulan geçmiş zamanla çekimlenmiş, türemiş yapıli bir fiildir.
E) V → Şimdiki zamanla çekimlenmiştir.

5. Can sıkıntısı sobeleyemez kimseyi

İçine saklanınca bir kitabın

II

Çünkü bir kitabın içine bakmak

III

Hiç aklına gelmez sıkıntının.

IV

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük hem yapım hem de çekim eki almış türemiş yapıli bir sözcüktür.
B) II. sözcük, yönelme hâl eki almış basit yapıli bir sözcüktür.
C) III. sözcük, yapım eki almış türemiş yapıli bir sözcüktür.
D) IV. sözcük, ek alınca ünlü düşmesi olayı gerçekleştirmiştir.
E) IV. sözcük, birden fazla ek almış basit yapıli bir sözcüktür.

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

- Tamamlanmış cümleler büyük harfle başlar.

Örnek:

- › Ülkemizin (Türkiye) yerli aracı görücüye çıkarıldı.

UYARI: Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti konur.

Örnek:

- › Salih Efendi uzun bir süre çocuğa baktıktan sonra: "Küçük, elindeki balonu sana kim aldı?"
- › Bahçedeki bütün saksıları (Saksı dediğimiz de bak kalın yoğurt kovalarıydı.) rengârenkti.

UYARI: İki noktadan sonra gelen ifadeler cümle ise büyük harfle başlar.

Örnek:

- › Şehrimizin valisi Sayın Muammer Bey açıkladı: Beldemizi en gözde tatil yeri yapacağız.
- Özel adlar büyük harfle başlar. Özel ad olarak değerlendirilen bazı ifadeler şunlardır:

» Kişi adlarıyla soyadları: **Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü...**

» Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar: **Kaymakam Fatma Hanım, Mimar Sinan...**

✍ Not: Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar: **Aslı abla, Murat amca...** Ancak akrabalık adı olup ünvan olarak kullanılan sözcükler büyük harfle başlar: **Baba Gündüz, Nene Hatun...**

» Saygı bildiren sözler ve bu sözlerden sonra gelen makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler: **Sayın Bakan, Sevgili Rektör...**

» Hayvanlara verilen özel adlar: **Boncuk, Fındık, Pamuk...**

» Millet, boy, dil ve lehçe isimleri: **Türk, Türkçe, Alman, Almanca...**

» Devlet, din ve mezhep adları: **Türkiye, Azerbaycan; İslamiyet, Müslümanlık; Hanefilik...**

» Gezegen ve yıldız adları: **Merkür, Satürn, Güneş...**

✍ Not: Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar.

» Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her sözcüğü: **Türkiye Büyük Millet Meclisi, Afacan Bakkaliyesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü...**

» Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfi: **Batı** medeniyeti, **Doğu**'nun gelenekleri ...

✍ Not: Bu sözler özel isimden sonra kullanılıp yön bildirdiklerinde küçük yazılır: **Muş'un doğusu, Ankara'nın batısı...**

» Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt ...): **Afrika, Güneydoğu, Anadolu, İstanbul, Turgutlu...**

» Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz gibi tür isimleri: **Ağrı Dağı, Fırat Nehri, Ege Denizi...**

✍ Not: Özel ada dahil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: **Konya ili, Tepe köyü...**

» Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen meydan, mahalle, bulvar, cadde, sokak kelimeleri: **Kaza Mahallesi, Yunus Emre Bulvarı...**

» Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adları: **Yıldız Sarayı, Ankara Kalesi, Zafer Abidesi...**

» Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin her kelimesi: **Nutuk, Türk Dili, Resmi Gazete...**

✍ Not: Özel ada dahil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz: **Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi...**

» Tarihi olay, çağ ve dönem adları: **Kurtuluş Savaşı, Tanzimat Dönemi'ne, Lale Devri...**

» Ulusal, resmi ve dinî bayramlarla anma ve kutlama adları: **Cumhuriyet Bayramı, Kurban Bayramı, Anneler Günü...**

» Özel adlardan türetilen bütün kelimeler: **Türklük, Türkçülük, Avrupalı...**

✍ Not: Para birimleri büyük harfle başlamaz: **avro, dinar, dolar, kuruş...**

- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

Örnek:

- › 21 Mart 1987 Perşembe günü, Karpuz Festivali 22 Eylül'de...

✍ Not: Belirli bir tarih belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar.

Örnek:

- › Kurslar temmuzda mı açılacak?

CEVAPLI TEST – 12

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımı ile ilgili yazım yanlışı yoktur?

- A) Beni izleyenler arasında Ercan Dayım da vardı.
 B) Geçen yıl Gazi lisesinden mezun oldum.
 C) Bana şu İngiliz Anahtarını uzatabilir misin?
 D) Bu yılki ilk semineri Selami Öğretmen hazırlamış.
 E) Umberto Eco, Gülün adının ünlü yazarıdır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili ifadenin yazımı yanlıştır?

- A) Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra yaymaya çalışmışlardır.
 B) Bu yıl Güneydoğu Anadolu Bölgesi kurak bir yaz geçirdi.
 C) Osmanlı devleti 17. yüzyıldan sonra bilimsel gelişmeleri takip edemedi.
 D) Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfının yeni başkanı belli oldu.
 E) Edvard Munch Çılgılık tablosunda duyguları somutlaştırmıştır.

3. Aşağıdakilerin hangisinde yön adlarının yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Onunla batı Anadolu'da, bir gezi esnasında tanıştık.
 B) Profesör Doğu kültürüne aşına bir şahsiyeti.
 C) Yeşili Doğu Karadeniz'de tanıdım, orada sevdim.
 D) Türkiye'nin güneyi daha sıcaktır kuzeyine göre.
 E) Doğu ve Batı medeniyetleri harmanlanmıştı eserde.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmamıştır?

- A) Yaşam Caddesi'nin çevre düzenlemesi bitirildi.
 B) Dünya, güneş sistemi içerisinde yer alır.
 C) Ailesi Mersin'in Silifke İlçesine taşınacaktı.
 D) Bu elbiseyi terzi Şakir sizin için dikmiş.
 E) Anneler gününde, annemize sürpriz yapmayı planlıyoruz.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Şanlıurfa'da meydana gelen deprem ve sel felaketlerinde Balıklıgöl de zarar gördü.
 B) O kadar farklı dersler gördüm, hiçbir Almancanın verdiği zevki vermedi bana.
 C) Baharın gelişini, doğanın canlanmasını Nevruz Bayramı'yla kutladık.
 D) Deniz kenarındaki konak, lale devrinde inşa edilmiş.
 E) Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Boğaz'ın süsüdür, yazılmamış şiiridir.

6. (I) Tarihî şehir Kayseri'nin Ağırnas mahallesinde Mimar Sinan'ın doğduğu, çocukluğunun geçtiği evi görmek, o atmosferi yaşamak güzeldi. (II) Yıllar önce içini detaylı olarak gezme şansı da bulmuştum. (III) Merdivenlerindeki ince taş işçiliği, mahzenler, evin planı evin hakiki bir ustanın elinden çıktığını her adımda size anlatıyor. (IV) O taş evde, orada büyüyen çocuğu mimarbaşı olmaya kadar götüren bir serüvene tanık oluyorsunuz. (V) Sinan'ın yetiştiği bu evin, Sinan'a ilham veren bir mekân olduğuna kanaat getiriyorsunuz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. • Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar.
• Kişi adları ve soyadları büyük harfle başlar.
• Yer adları büyük harfle başlar.Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki açıklamalardan birine örnek olamaz?

- A) Kartvizitten anladığım kadarıyla avukatları Selim Atik'ti.
 B) Evimiz Elazığ'ın Keban ilçesinin şirin bir mahallesindeydi.
 C) Kitap okuma serüvenimde Çocuk Kalbi, okuduğum ilk kitaptı.
 D) Can, Maviş'in kafesini temizledikten sonra, yemini de değiştirdi.
 E) Ona Tanpınar'ı anlatmak yerine Haşim'i anlatmayı tercih etmişti.

NOKTA (.)

- Tamamlanmış cümlelerin sonunda nokta kullanılır.

Örnek:

- O kadar çok terlemişti ki sırtı sıırsıklam olmuştu.

- Bazı kısaltmaların sonunda nokta kullanılır.

Örnek:

- Ünlü Türkolog Prof. Dr. Tuncer Gülensoy hocamızı kaybettik.

- Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

Örnek:

- Akşam 17.30'da ikinci bir tatbikat gerçekleştirilecekti.

- Tarihlerin yazılışında gün, ay, yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

Örnek:

- Türkiye tarihine 06.02.2023 tarihi, kara bir gün olarak kazındı.

Not: Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz.

Örnek:

- İstanbul 29 Mayıs 1453 tarihinde fethedildi. (Doğru)
- İstanbul 29.Mayıs.1453 tarihinde fethedildi. (Yanlış)

- Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.

Örnek:

- İstanbul II. Mehmet zamanında topraklarımıza dahil edilmiştir.

Not: Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.

Örnek:

- Konuyla ilgili 3, 4 ve 7. maddeleri size yazılı olarak aktaracağız.

VİRGÜL (,)

- Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasında virgül kullanılır.

Örnek:

- Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Malatya depkelime kelime kelime kelime remden en fazla etkilenen illerimiz oldu.

- Birbiri ardınca sıralanan cümleleri birbirinden ayırmak için virgül kullanılır.

Örnek:

- Erkenden uyandım, gün doğarken yürüyüşe çıktım.

- Cümle içerisinde kullanılan ara söz veya ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.

Örnek:

- Oğuz Atay'ın romanını, Bir Bilim Adamının Romanı, bir solukta okudum.

- Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için virgül konur.

Örnek:

- Karnı acıkan çocuk, yemek yemek için mutfağa koştu ve orada annesi tarafından hazırlanan güzel yemekleri görünce sevinçle çığlık attı.

- Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerin sonunda virgül kullanılır.

Örnek:

- Bu kurum bu şekilde yönetilmeye devam edilirse batmaya mahkûmdur, dedi.

- Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasında virgül kullanılır.

Örnek:

- Sonu olmayan bu yol, ah bu yol, bu yol, Bir gün bitecektir her şey gibi bu yol

- Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, evet, peki gibi kelimelerden sonra virgül kullanılır.

Örnek:

- Hayhay, sizinle o platformda oluruz tabi ki!

Not: Metin içinde ve, veya, yahut, ya ... ya bağlaçlarından ve tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra, şart ekin-den sonra virgül konmaz.

Soru: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül "Ülkenin havasını, suyunu, taşını, toprağını çok seviyoruz." cümlesindeki göreviyle kullanılmıştır?

- Koşarak eve geldi, çantasını koridora bıraktı.
- Elbette, yarın sizinle görüşebilirim.
- Menemen yapmak için domates, biber, yumurta lazım.
- Özlem, uzun bir aradan sonra arkadaşıyla sinemaya gitti.
- Uzunca bir araç, gemi, Süveyş Kanalı'nı kapatmıştı.

Çözüm: Soruda verilen cümlede virgül, eş görevli sözcükleri ayırmıştır. Cümlede tamlanan görevinde olan sözcüklerin (havasını, suyunu, taşını, toprağını) arasında kullanılmıştır. C seçeneğinde de virgül eş görevli sözcükleri (domates, biber, yumurta) ayırmıştır.

CEVAPLI TEST – 17

1. I. Üzüldüm, bizim hakkımızda böyle düşünüyordu.
 II. Kaçtılar, üzerlerine gelen sorunlardan bir çırpıda kaçtılar.
 III. Fırını, ekmek ununa bu maddeleri mutlaka katmalıyız, diyor.
 IV. Mutluydu, kara topraktan ekmeğini çıkardı.
 V. Soru soruyorum, cevap vermesini bekliyorum, demişti.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde virgül (,) diğerlerinden farklı bir işlevde kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve V

2. Okumanın önemini şimdi anlıyorum, dedi genç üniversite öğrencisi.

Bu cümlede virgölün kullanılış amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eş görevli ifadeleri ayırmak
 B) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak
 C) Tırnak içine alınmamış alıntı cümleyi belirtmek
 D) Yüklemden uzak kalmış özneyi belirtmek
 E) Cümledeki ara sözü belirtmek

3. Hayat, iki kapı arasında gidip gelmeye denir: doğum ve ölüm ()

Cümlede yay ayrıla belirtilen yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

- A) (.) B) (,) C) (;) D) (...) E) (!)

4. Hümanizma akımı (I) sanat ve edebiyatta eski Yunan ve Latin yazarların estetik görüşlerine bağlanma (II) onların yapıtlarını sevmek (III) anlayışını getirmişti. Bu anlayışa göre Yunan ve Latin edebiyatları örnek alınacak (IV) bu edebiyatlarda işlenen duygu ve düşünceler benimsenecekti. Böyle de oldu. Kimi sanatçılar, Hümanizma'nın getirdiği (V) bu anlayışa yöneldiler.

Parçadaki numaralanmış yerlerden hangilerine herhangi bir noktalama işareti getirilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) III ve V
 D) II ve IV E) IV ve V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) Elazığ'ın tarihî ve turistik güzellikleri saymakla bitmez.
 B) Mardin'i, doğup büyüdüğüm toprakları, çok özliyordum.
 C) Masanın başına geçti, kalemi eline aldı, yarıda kalan şiirini tamamladı.
 D) Hayatın güzel yüzünden mahrum kalanlar, mutluluğu yakalayabilirler mi?
 E) İnsanlar ne kadar çok severse, o kadar çok sevilirmiş.

6. Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar
 Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar.

Aşağıdakilerden hangisinde virgül, bu dizelerdeki göreviyle özde kullanılmıştır?

- A) Sesiz dereler, solgun ağaçlar, sarı güller...
 B) Köhne pencereyi açtı, aşağıya seslendi.
 C) Sizinle en yakın zamanda görüşeceğim, dedi.
 D) Yolcular, yolcular, yine yine yolcular...
 E) Kömüre, kara elmasa, paha biçilemiyordu Orta Çağ'da.

7. Metin içinde "ve, veya, yahut, ya ... ya" bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz.

Aşağıdakilerin hangisinde bu kurala aykırı olan ama noktalama yanlışı olmayan bir kullanım vardır?

- A) Dil anlamak, ya da anlatmak için kullanılır, derler
 B) Bölümü bitirince sınava girdim, ve yüksek lisansa başladım.
 C) Sabahları ya yürüyüşe çıkardı, ya ev içinde hareket yapardı.
 D) Metin içinde veya, yahut sözcükleri seçeneklerden birini seçmeyi önerir.
 E) Bu konuyu şimdi görüşelim, yahut bir daha anmayalım.

İSİMLER (ADLAR)

- Evrendeki canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, durumları, olguları, bütün bunların birbiriyle olan ilgilerini karşılayan sözcüklere **isim (ad)** denir.

VARLIKLARA VERİLİŞİNE GÖRE İSİMLER

Özel İsimler

- Dünyada bir benzeri daha olmayan, tek bir varlığı karşılayan adlara **özel isimler** denir.

Örnek:

- Ahmet, Ersoy, Türk, Çin, Merkür, İzmir, Üsküdar, İslamiyet, Avrupa, Akdeniz, Van Gölü, Ağrı Dağı, Kaşığı, Sarıkız...

Özel İsimlerin Toplandığı Başlıklar:

- » Kişi isimleri ve soy isimleri
- » Ulus, ülke, gezegen, yıldız isimleri
- » Dil, din, mezhep, tarikat isimleri
- » İl, ilçe, belde, köy, mahalle, sokak isimleri
- » Bölge, kıta, ülke, deniz, okyanus, göl, ırmak, dağ, geçit, ova, yayla isimleri
- » Kitap, dergi, gazete isimleri
- » Hayvanlara verilen isimler ...

Cins İsimler (Tür İsimleri)

- Aynı türden varlıkların birini, bir bölümünü ya da tümünü karşılayan adlara **cins isimler** denir.

Örnek:

- Kalem, masa, defter, kitap, şişe, telefon, ayakkabı, pencere, kapı, el, kol, göz, eldiven, doktorluk, kırmızı, elma, su...

Cins İsimlerin Toplandığı Başlıklar:

- » Araç gereç isimleri (eldiven, çivi, matkap, vida...)
- » Eşya, renk isimleri (koltuk, halı; mavi, yeşil, sarı...)
- » Bitki isimleri (çiçek, ağaç, meşe, gül, ıhlamur...)
- » Hayvan adları (kedi, tavşan, sincap, eşek...)
- » Organ isimleri (el, kol, göz, kulak, diş, burun...)
- » Giyecek, yiyecek, içecek isimleri (kazak, etek; köfte, pilav; ayran, süt...) ...

VARLIKLARIN SAYILARINA GÖRE İSİMLER

Tekil İsimler

- Çoğul eki (-ler / -lar) almamış, aynı türden tek bir varlığı karşılayan adlara **tekil isimler** denir.

Örnek:

- Ağaç, ev, dolap, yüz, kış, televizyon...

Çoğul İsimler

- Çoğul eki (-ler / -lar) alabilen, aynı türden birden çok varlığı karşılayan adlara **çoğul isimler** denir.

Örnek:

- Ağaçlar, evler, dolaplar, yüzler, kışlar...

Topluluk İsimleri

- Biçimce tekil, anlamca birden çok varlığı karşılayan adlara **topluluk isimleri** denir.

Örnek:

- Orman, aile, meclis, sürü, kabile, ordu, ulus, kurul...

VARLIKLARIN OLUŞUNA GÖRE İSİMLER

Somut İsimler

- Duyu organlarımızla algılayabildiğimiz varlıklara verilen adlara **somut isimler** denir.

Örnek:

- Hava, su, çiçek, çocuk, bisiklet, top, gaz, elma, klavye, parmak...

Soyut İsimler

- Zihnimizde tasarladığımız, duyu organlarımızla algılayamadığımız varlıklara verilen adlara **soyut isimler** denir.

Örnek:

- Rüya, sevinç, mutluluk, keder, üzüntü, akıl, zekâ, ruh, melek, Tanrı, iyilik...

Not: Bir varlığın somut olabilmesi için sadece bir duyu organımızla algılanabilmesi yeterlidir. Mesela "hava" sözcüğünü beş duyu organımızla algılamamız olanaksızdır. Sadece dokunma duyumuz yardımıyla onu hissetmemiz, onun somut olması için yeterlidir.

Soru: Aşağıda isim türleri ile ilgili oluşturulmuş tablonun hangi seçeneği doğrudur?

	Somut İsim	Soyut İsim	Özel İsim	Cins İsim
A)	Balık	Deniz	Van	Çocuk
B)	Şeker	Sevgi	Ayça	Kedi
C)	Rüya	Hava	Minnoş	Okul
D)	Pencere	Hayal	İnsan	Renk
E)	Beyin	Akıl	Ülke	Nar

Çözüm: A seçeneğinde "deniz" in soyut, C seçeneğinde "rüya"nın somut ve "hava"nın da soyut, D seçeneğinde "insan"ın özel, E seçeneğinde de "ülke"nin özel isim olduğu bilgisi yanlıştır. B seçeneğinde verilen sözcüklerin hepsi altına yazıldıkları başlıkları karşılamaktadır.

CEVAPLI TEST – 22

1. Aşağıdakilerin hangisinde “umut” sözcüğü somut bir isimdir?

- A) Bütün umudum yavaş yavaş öldü.
- B) Sen benim bu dünyadaki yegâne umudumdun.
- C) Tek umudumuz sınavı kazanabilmektir.
- D) Bir umut işte, hâlâ kapıda iyi haberini bekliyoruz.
- E) Umut, annesini de alarak ablasına gitti.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tür adı olan sözcük, özel ad olarak kullanılmıştır?

- A) En sevdiğim arkadaşım Toprak, bugün Tokat’tan geliyor.
- B) Denizde yüzmek havuzda yüzmekten daha eğlencelidir.
- C) En sevdiğim renk mavi ancak mavinin her tonunu sevdiğimi söyleyemem.
- D) Bugün Minnoş hep uyudu, kafesteki kuşlar dahi onu uyandıramadı.
- E) Bulutun bir anda kararması onun yağmura gebe olduğuna işaret eder.

3. Perdesiz pencerelerine vuran güneş, ona kırmızı I
gözlü bir canavar şekli veriyordu. Ve yıkık duvarlı bir II
bahçenin ortasında, harap bir kaleyi veya boş bırakıl- III
mış bir konağı andıran hüzünlü bir ihtişamı vardı. IV V

Numaralandırılan sözcüklerden hangileri isim göreviyle kullanılmıştır?

- A) I ve III B) III ve IV C) I, III ve V
- D) II, IV ve V E) II, III ve IV

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem çoğul isim hem de topluluk ismi vardır?

- A) Grubun en başarılı öğrencisi ödüllendirildi.
- B) Bahçedeki güller iyice açılmıştı, etrafı güzel kokular kaplamıştı.
- C) Bütün öğretmenler odadaydı sanki.
- D) Bayramdan önce işlerin bitmesi gerekiyor.
- E) Aile problemlerini meclis toplantısında konuşurlardı.

5. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili olan cins isim bir türün tamamını kastedecek şekilde kullanılmamıştır?

- A) Çiçekler hiç solmasın, yeryüzünde.
- B) Roman sağlam bir üslupla oluşturulmuş.
- C) Bazı bakteriler mikrop üretir, hastalık sağlar.
- D) Sigara sağlığa zararlıdır, kullanmamalıyız!
- E) Hastane, insan sağlığının denetlendiği kurumdur.

6. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi topluluk ismi olmadığı hâlde cümle içindeki kullanımıyla topluluk anlamı kazanmıştır?

- A) Meclis bugün toplanıyor, önemli konular ele alınacak.
- B) Takım tüm eksiklerine rağmen maçı kazanmayı bildi.
- C) Ordunun en önemli görevi güvenliği sağlamaktır.
- D) Kafiye hâlinde Orta Doğu’yu ziyarete gidiyorlar.
- E) Okul önümüzdeki hafta bilgi yarışmasına gidecekmiş.

7. I. Eşyaların bir kısmını arkadaşlarıma dağıttım.
II. Sevincinden elindeki bardağı yere düşürdü.
III. Memlekete uçakla haftaya gideceğim.
IV. Çok fazla parası olmadığı için ayın sonunu getiremiyor.
V. Rüzgâr evin duvarlarını aşındırmış, bahçedeki ağaçları devirmişti.

Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde hem somut hem de soyut isim bir arada kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk ismi kullanılmıştır?

- A) Okulun çatısı ve kolonları onarılıp sağlamlaştırıldı.
- B) Kurtuluş Savaşı, bu millete millet olma bilincini kazandıran bir dönüm noktasıdır.
- C) Geçenlerde Ordu’da meydana gelen sel, tüm ülkeyi üzdü.
- D) Gelecekler diye ne çok pasta yapmışsın, anne!
- E) Futbolcular maçtaki olaylardan çok şikâyetçiydiler.

YER-YÖN ZARFLARI

- Fiillerin anlamını yer-yön bakımından belirten zarflardır. Yer-yön zarfları ek almamış hâlde kullanılır. “İçeri, dışarı, ileri, geri, aşağı, öte, beri, doğru” ifadeleri yer-yön zarfıdır.
- Yer-yön zarfları, fiile sorulan “Nere(ye)?” sorusuna cevap veren sözcük veya sözcük gruplarıdır.

Örnek:

- Hava çok sıcaksa İçeri girin.

(“Nere girin?” sorusunu sorduğumuzda “İçeri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer - yön zarfıdır.)

- Arabayı İleri al.

(“Nere al?” sorusunu sorduğumuzda “İleri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)

- Ne olur geri dön!

(“Nere dön?” sorusunu sorduğumuzda “geri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)

Not: Yer-yön zarfları “-i, -e, -de, -den” eklerini almaz. Eğer yer-yön zarfları bu ekler ile beraber kullanılırsa zarf olmaktan çıkarak isim olur.

Örnek:

- Herkes dışarı çıkacak.
zarf

(“dışarı” sözcüğü “-i, -e, -de, -den” eklerinden birini almadığı için yer-yön zarfıdır.)

- Herkes dışarıya çıkacak.
isim

(“dışarı” sözcüğü “-a” ekini aldığı için yer-yön zarfı değildir.)

- “İçeri, dışarı, ileri, geri, aşağı, yukarı” gibi sözcüklerin zarf olabilmesi için bir fiilin yönünü belirtmeleri, bir fiille ilişkili olmaları gerekir. Eğer bu ifadeler bir isimden hemen önce kullanılmışsa sıfat görevinde kullanılmış olur.

Örnek:

- “Biz de sizinle aşağı ineceğiz.” cümlesinde “aşağı” fiil
“İ” sözcüğü fiilden önce kullanılmış bir zarftır.

“Onlar aşağı katta yaşıyorlar.” cümlesindeki “aşağı” isim
“İ” sözcüğü isimden önce gelerek sıfat görevinde kullanılmıştır.

SORU ZARFLARI

- Fiillerin anlamını soru yoluyla belirten zarflardır.
- Bir cümlede zarfları bulmak için kullandığımız “Nasıl?, Neden?, Niçin?, Niye?, Ne? (eylemin nedenini sormak için kullanılıyorsa), Ne zaman?, Nere?, Ne kadar?” ifadeleri cümle içerisinde yer aldıklarında soru zarfı olur.

Örnek:

- Buraya kadar nasıl geldin?
- Dünkü toplantıya niçin katılmadın?
- Onu ne zaman arayacaksın?
- Daha ne kadar yürüyeceğiz?
- Neden beni üzüp duruyorsun?
- Ne gezip duruyorsun burada? (“Neden?” anlamında)

- Soru zarfı olabilecek ifadelerin cümle içinde soru zarfı olabilmeleri için bir fiile yöneltilmeleri gerekir. Bu ifadeler bir isme yöneltilirse sıfat görevinde kullanılmış olur.

Örnek:

- “Siz nasıl gideceksiniz?” cümlesinde “nasıl” soru fiil
rusu fiilden önce kullanıldığı için zarftır.
“Nasıl kişilerle çalışıyorsunuz?” cümlesindeki
isim
“nasıl” sorusu isimden önce kullanıldığı için sıfattır.

Soru: (I) Yüzümüz niçin kızarır? (II) Yüz kızarmasının vücudumuzun “ya savaş ya kaç” mekanizmasıyla ilgili olduğu düşünülüyor. (III) Tehlikeli bir durumda kaslarımız olabildiğince hızlı harekete geçebilmek için enerjiye ihtiyaç duyar. (IV) Bu durumda vücudun doğal uyarıcısı olan adrenalin nefes alıp vermeyi ve kalp atış hızını artırır. (V) Kan damarlarını genişleterek kaslarımıza daha fazla oksijen gitmesini sağlar.

Yukarıda verilen parçada kaç numaralı cümlede soru zarfı kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm: Cümlede zarflarını bulduran sözcüklerin cümle içindeki kullanımları söz konusu olduğunda fiillerin anlamını soru yoluyla tamamlayanlar soru zarfı olarak adlandırılır. Numaralandırılan cümlelerde sadece I numaralı cümlede, cümleye soru anlamı katan bir sözcük kullanılmıştır. Bu sözcük “niçin” ifadesidir.

I → Yüzümüz niçin kızarır.
soru zarfı

CEVAPLI TEST – 28

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer-yön zarfı vardır?

- A) Doğruya doğru derdi babaannem.
- B) Birazdan hep birlikte dışarı çıkarız.
- C) Dün seni orada çok bekledim de bir türlü gelmedin.
- D) Arabayı geriye doğru sürmek çok daha zevkliydi.
- E) Aşağı mahallenin çocukları bizimle oynamıyorlardı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zarfı kullanılmıştır?

- A) Hangi mahalleye taşınacaklarmış, öğrenebildin mi?
- B) Eviniz ne yöne bakıyordu, hatırlıyor musun?
- C) Öte tarafı da görebiliyor musun?
- D) Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
- E) Oraya varınca ne tarafa döneceğiz?

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ikileme zarf görevinde kullanılmıştır?

- A) Adamın yüzünde derin derin çizgiler vardı.
- B) Kucağında mini mini bir çocuk uyuyordu.
- C) Anadolu insanının yüreği ilmek ilmek işlenmiş bu kilimlere.
- D) Salkım salkım söğütler vardı havuz kenarında.
- E) Yalan yanlış haberler yayınıyordu bu kanallar.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer-yön zarfı kullanılmıştır?

- A) Kapının açılmasıyla birlikte herkes içeri girdi.
- B) Çantayı biraz geriye çeker misin?
- C) Yukarı katta gürültü yapıyorlar.
- D) İleri derecede tarih bilgisi vardır.
- E) Biraz beriye git, iyi görüntü alamıyorum.

5. Yer-yön bildiren sözcükler çekim eki aldığı zaman zarf olmaktan çıkıp isimleşir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu durumun bir örneği vardır?

- A) Aşağı indik çünkü orası kış akşamları sakın ve daha sıcak oluyor.
- B) Ancak birkaç gün içinde yukarı çıkabilmiştik.
- C) Köşkerin biraz ötesinde köy kulübelerine benzer derme çatma evler görülürdü.
- D) Ders çalışırken dikkatin dağılmasın istiyorsan masayı biraz ileri çekelim.
- E) İleri görüşlü olması onu meclislerde ön plana çıkarıyordu.

- 6. I. Öğlen, seyirciler yavaş yavaş çoğalmaya başladı.
- II. Ertesi gün öğlene kadar nasıl vakit geçireceğini bilemedi.
- III. Öğleni de kılar, ondan sonra ağıla çıkarım.
- IV. Öğlen, iki anne, çocuklarını sevinçle karşıladılar.
- V. Öğlen, limanda demire duran bu gemide uyana-caklardı.

“Öğlen” sözcüğü numaralanmış cümlelerin hangilerinde zaman zarfı olarak kullanılmamıştır?

- A) II ve III
- B) II ve V
- C) I ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemi yer-yön yönüyle belirten bir kelime kullanılmıştır?

- A) Bir işin nasıl yapılacağını bilgisayara anlatmak için sabahlara kadar ekran başında kod yazmaya başlamadan önce, o bilgiye bizim sahip olmamız gerekir.
- B) Hızla gelişen yapay zekâ, birçok ahlaki sorunu da beraberinde geri getiriyor.
- C) Dibe inildikçe sıcaklığın arttığı bu ortamlarda, suyun en dibinden çıkan organik maddeler baloncuklarla okyanusların yüzeylerine doğru taşınıyor.
- D) Etkisinin ne olacağı, ne tür farklıklar yaratacağı, sanayimizin bu değişime hazır olup olmadığı gibi soruların detaylı olarak ele alınması gerekiyor.
- E) Bu süreçte, insanlık olarak ileriye doğru adım atmamız, yeni fikirler keşfetmemiz ve yeniliklere açık olmamız gerekmektedir.

FİİLİMSİ (EYLEMSİ)

- Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan ve cümlede isim, sıfat, zarf görevinde kullanılan sözcüklere **fiilimsi** denir.

Örnek:

- Denizi seyreden adam, birini bekliyor gibiydi.
fiilimsi

Fiilimsilerin Özellikleri

- » Fiilimsiler; cümlede isim, sıfat veya zarf görevinde kullanılır.
- » Fiilimsi ekleri, fiil kök ve gövdelerine gelir.
- » Fiilimsi ekleri olumsuz fiillerden sonra gelebilir.
- » Bazı fiilimsi ekleri, zaman ekleriyle benzerlik gösterir. Ancak zaman eklerini alan fiiller, çekimli fiil olur.
- » İçinde fiilimsi bulunan cümleler, genellikle birden fazla yargı içerir.
- » Fiilimsiler bir fiil gibi kip ve şahıs ekleriyle çekimlenemez.

Not: Bazı sözcükler, cümlede kullanıldıkları yere ve aldıkları ekler göre tür değiştirebilir.

Örnek:

- Saat 08.00'de köyümüze vardık. (fiil)
- Yüzlerinde çamur izleri vardı. (isim)
- Bitiş ilk varan yarışmacı kimdi? (fiilimsi)
- Fiilimsiler anlamlarına ve görevlerine göre üçe ayrılır: isim-fiiller, sıfat-fiiller ve zarf-fiiller.

İSİM-FİİL

- Fiillere “-ma, -ış, -mak” eklerinin getirilmesiyle oluşturulan sözcüklere **isim-fiil** denir.

Örnek:

- Uçağın kalkmasına az kaldı.
- Yol yürümekle, borç ödemekle biter.
- Ebru'nun kitap okuyuşuna hayranım.

Not: İsim-fiiller; isimler gibi iyelik eklerini, hâl eklerini ve çoğul ekini alabilir.

Örnek:

- Onun gelişi herkesi mutlu etti. (iyelik eki)
- Atın yularını çözmeye başladı. (hâl eki)
- Bu gülüşler çok anlamsız. (çokluk eki)

Not: İsim-fiil ekleriyle türeyen bazı sözcükler zamanla kalıplaşarak kalıcı isim hâline gelir. Bu şekilde oluşan sözcükler fiilimsi olma özelliğini yitirir. Fiilimsiyle bir nesne veya kavram adı olan bir kelimeyi ayırmanın yolu, o sözcüğü olumsuz hâle getirmektir. Sözcüğün olumsuzu “-ma/-me” ekiyle yapılıyorsa bu sözcük fiilimsi, yapılamıyorsa kalıcı isimdir.

Örnek:

- Yanına kazma ve kürek alarak yola koyuldu.
kalıcı isim
(kazmama → anlamsız)

Not: İsim-fiil eki olan “-ma/-me” ile olumsuzluk eki olan “-ma/-me” karıştırılmamalıdır.

Örnek:

- İzin almadan konusma. (Olumsuzluk eki)
- En etkili konusma buydu. (İsim-fiil eki)

Soru:

- Anlamak, nasıl anlatsam bilmiyorum ama bir bakıma alışmak demektir.
- Şaziye Hanım onu görebilmek için evine gitmeye karar verdi.
- Başarının anahtarı yılmamak ve umudunu yitirmektir.
- Ben, bana çok kötülük yapmış olsa bile, kimseyi öldürmek istemem.
- Gıda fiyatlarındaki artışı görmek gerek, bu konuda bir şeyler yapmak gerek.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla isim-fiil yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm: Cümlelerde kullanılan isim-fiiller:

I → **anlamak, alışmak, demektir**

II → **görebilmek, gitmeye**

III → **yılmamak, yitirmemektir**

IV → **öldürmek** (Sadece bir tane isim-fiil vardır.)

V → **artışı, görmek, yapmak**

CEVAPLI TEST – 36

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemide isim-fiil kullanılmıştır?

- A) Yeni bir hayata başlayacaksın artık, biraz daha pozitif ol.
 B) Hatırladıkça o acımasız günleri gözyaşlarımı tutamıyorum.
 C) Konuşurken bir yandan da telefonuyla uğraşıyor.
 D) Yalan söyleyen insanlar etraflarına güvensizliği saçarlar.
 E) Ayıbın büyüğü, aynısı sende varken başkasını ayıplamaktır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil tamlama kurmamıştır?

- A) Sınavı kazanmanın yolu çalışmaktan geçer.
 B) Konuk olacağımız ev, yürüme mesafesindeydi.
 C) Çocuklarına iyi bir gelecek hazırlamak için çalışıyordu.
 D) İşçiler, çalışma saatleri dışında birbiriyle görüşmüyordu.
 E) Fiyatların yükselişi siz değerli hocalarımızı endişelendirmesin!

3. Fiilimsi ekleri eklendikleri sözcükleri isim-fiil, sıfat-fiil ya da zarf-fiil yapar. Bu kuralın istisnai durumları da vardır: Bazı sözcükler isim-fiil eki aldığı hâlde kalıplaşarak bir kavramın, varlığın adı olur. Bu tarz sözcükler fiilimsi olarak değerlendirilemez.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde fiilimsi eki aldığı hâlde, kalıplaşarak bir varlığı veya kavramı karşılayan sözcük yoktur?

- A) Gülüşün bu hasta insanlara iyi gelmedi.
 B) Masada sadece dolma servisi eksikti.
 C) Uçurtmanın ipini sakın bırakma!
 D) Danışmada çalıştığını bilmiyordum.
 E) Çocuk fırından iki ekmek bir de simit aldı.

4. (I) Bütün insanlar doğal olarak bilmek isterler. (II) Duyularımızdan aldığımız zevk bunun bir kanıtıdır. (III) Bilgelik, varlıkların ilk nedenlerini ve ilkelerini bulmadır. (IV) Şimdi olduğu gibi başlangıçta da insanları felsefe yapmaya iten şey, hayret ve merak olmuştur. (V) Şimdi bir sorunu fark etmek ve hayret etmek, kendisinin bilgisiz olduğunu kabul etmektir.

Bu parçada numaralandırılan cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi isim-fiil değildir?

- A) Bu olay, iki arkadaş arasındaki kırgınlığın başlangıcıydı.
 B) En çok kızdığım şey yemek seçmektir.
 C) Ali'nin severek yaptığı tek iş odun kırmaktır.
 D) Babamın hoşlanmadığı davranış, kendisinden bir şeyler saklanmasıydı.
 E) Bu dünyada en çok korktuğum şey sevdiklerimi unutmaktır.

6. Günümüzde iletişim aracı olarak kullanılan genel ağ, bilgiye ve habere ulaşmamızda kolaylık sağlamasıyla

I II
 hayatımızda yer etmiştir. Bu durum genel ağ üzerinden eğitim (e-eğitim) anlayışını ortaya çıkarmıştır.

III
 E-eğitim ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitimin bütün kademelerinde fırsat eşitliğine katkı

IV
 sağlamaktadır.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER

- Her cümlenin bildirdiği bir iş, oluş, hareket ve durum vardır. Bildirdiği yargıya göre cümlelerin anlamı da farklılaşır.
- Sorularda en çok karşılaşılan farklı anlam özellikleri dört tanedir: olumlu ve olumsuz cümleler, soru ve ünlem cümleleri.

Soru Cümleleri

- Soru ekleri veya sözcükleriyle bir konu hakkında bilgi almak, cevaplar bulmak amacıyla oluşturulan cümlelere **soru cümleleri** denir.

Örnek:

- Bunlar benim miymiş? (Soru eki)
- Tren kaçta hareket eder? (Soru sözcüğü)

Not: Soru eki kullanılan ancak soru anlamı taşımayan cümlelere **sözde soru cümleleri** denir.

Ünlem Cümleleri

- Sevinç, hüznün, şaşırma, korku gibi duyguları ifade eden cümlelere **ünlem cümleleri** denir.

Örnek:

- Seni burada görmek ne güzel!
- Hâlâ unutmadığına inanamıyorum!

- İçerisinde ünlem ifadeleri bulunan cümleler, ünlem cümleleridir.

Örnek:

- Hey, beni dinlesenize!
- Hay Allah, nasıl da unuttum!

Olumlu Cümleler

- Yüklemin bildirdiği yargı gerçekleşmiş ya da gerçekleşebilecek nitelikteyse bu cümleler **olumlu cümleler**dir.

Örnek:

- Çiçekçide yaşlı bir adam vardı.
yüklem
- Sonunda huzuru buldum burada.
yüklem

Not: Olumlu cümlelerde yüklemde bildirilen durumun iyi ya da kötü olması önemli değildir. Burada önemli olan cümledeki iş ya da durumun gerçekleşmesidir.

Olumsuz Cümleler

- Yüklemin bildirdiği yargının gerçekleşmediğini ya da gerçekleşmeyeceğini ifade eden cümleler **olumsuz cümleler**dir.

Örnek:

- Bana karşı çok anlayışsız.
yüklem
- Ben anlamam toptan tüfekten.
yüklem

Not: Fiil cümlelerinde olumsuzluk, "-ma/-me, -maz/-mez" ekleriyle isim cümlelerinde olumsuzluk, "-sız/-siz" ekleri ve "yok, değil" sözcükleriyle yapılır.

Bazı cümleler yapıca olumlu, anlamca olumsuz ya da yapıca olumsuz, anlamca olumlu olabilir.

Yapıca Olumlu, Anlamca Olumsuz Cümleler: Bu cümlelerde yüklemdeki yargı gerçekleşmez ama cümlede olumsuzluk bildiren herhangi bir sözcük ya da ek de yer almaz.

Örnek:

- Gel de şu sıcaklarda uyu. (Uyuyamama)
- Ne gazete alırdı ne dergi. (Almazdı)

Yapıca Olumsuz, Anlamca Olumlu Cümleler: Bu cümlelerde yüklemdeki yargı gerçekleşir ama cümlede olumsuzluk eki ya da sözcüğü de yer alır. Ayrıca cümlede olumsuzluk bildiren birden fazla unsur varsa da cümle yapıca olumsuz, anlamca olumlu olur.

Örnek:

- Sizin misafirperverliğinizi bilmez miyim? (Bilirim)
- Bu mağazada yok yok. (Her şey var)

Soru: Aşağıdaki cümlelerin hangisi anlamca olumludur?

- Söyledikleri yenilir yutulur değildi.
- Bize tavsiye ettiğiniz ev oldukça genişti.
- Etrafındaki insanlara yararlı olmayı istemezdi.
- Bu sahil, anlattıkları kadar güzel değildi.
- Şehirde neredeyse hiç temiz içme suyu yoktu.

Çözüm: A ve D seçeneklerindeki "değil", E seçeneğindeki "yok" olumsuzluk sözcükleri ve C seçeneğindeki "-mez" olumsuzluk ekinden dolayı bu cümleler biçimce ve anlamca olumsuzdur. B seçeneğinde ise olumsuzluk bildiren bir ifade ya da anlam olmadığından bu cümle biçimce ve anlamca olumludur.

CEVAPLI TEST – 42

1. Aşağıdakilerden hangisinde yüklem olumsuz olduğu hâlde cümle anlamca olumludur?

- A) Kuşları kafesten çıkartmadın mı?
- B) Nereye gideceğini kimseye söylemez.
- C) Depremde yandaki apartman yıkıldı.
- D) Depremde üç katlı villaları da yıkılmıştı.
- E) Sen istersin de ben gelmez miyim?

2. “Bu vatan, toprağın kara bağrında sıradağlar gibi duranlarıdır.” cümlesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Olumlu, kurallı, isim cümlesi
- B) Olumlu, devrik, isim cümlesi
- C) Olumsuz, kurallı, fiil cümlesi
- D) Olumlu, devrik, fiil cümlesi
- E) Olumsuz, devrik, isim cümlesi

3. I. Konuya farklı bir bakış açısı getirmişti.
II. Bahar gelince kuş sesleri etrafa yayıldı.
III. Ne İngilizce ne de Almanca biliyor.
IV. Dayısı bahçeli bir evde oturuyor.
V. Aradığınız haber metni bende yok değil.

Numaralandırılmış cümlelerden hangisi yapıcı olumlu anlamca olumsuz bir cümledir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. İlk amacımız; çocuğu sadece okul sıralarında değil, ömrü boyunca okumaktan zevk alacak bir kişi olarak yetiştirmek olmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlenin bir özelliği değildir?

- A) Kurallı cümledir.
- B) İstek cümlesidir.
- C) Olumlu cümledir.
- D) Fiil cümlesidir.
- E) Gereklilik anlamı vardır.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisi biçimce olumsuz, anlamca olumludur?

- A) Çocukların kaybolduğundan kimsenin haberi yoktu.
- B) Yetkililerin, çocukları aramadıkları yer kalmamıştı.
- C) Ailenin böyle sorumsuz davranmasının nedenini anlamış değildik.
- D) Herkes meselenin çözülmesi için çabalıyordu.
- E) Biz hiç anlamadığımız bir işe girişir miyiz?

6. Yanıt bekleyen, karşılığı istenen soru cümlelerine gerçek soru cümleleri denir. Böyle cümlelerde “mi” soru eki, soru sıfatı, soru zamiri veya soru zarfıyla cümleye soru anlamı kazandırılır. Gerçek soru cümlesi olmayan cümleler, soru eki almış olsa dahi aslında soru anlamı taşımamaktadır; istek, rica ya da durum belirtir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi gerçek soru cümlesi değildir?

- A) Kitabın ne zaman yazıldığını biliyor musun?
- B) Bir bardak su alabilir miyim?
- C) Mola yerine ne zaman varacağımızı söylediler mi?
- D) Çocuklara bu akşam sen bakar mısın?
- E) Son yapılan çalışmaları beğendiniz mi?

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisi biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur?

- A) Sorunları bu kadar büyötmeye ne gerek var?
- B) Çocukları burada tek başlarına bırakmak doğru olmaz.
- C) Kitaptaki hikâyelerin bu kadar sürükleyici olabileceğini tahmin etmemiştik.
- D) Kardeşim bütün gece ders çalıştığı için uykusuzdu.
- E) O apartmanda emekli maaşı olmayan kimse yoktu.

ANLATIM BOZUKLUĞU

- Yazılı ve sözlü anlatımda duygu ve düşünceleri aktarırken dil bilimsel (yapısal) ya da anlamsal olarak açık, anlaşılır ve doğru cümleler kurulmaması sonucu anlatım bozuklukları ortaya çıkar.

ANLAM YÖNÜNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI

- Kurulan bir cümle, asıl anlatılmak isteneni doğru ve net bir şekilde ifade edemiyorsa o cümlede anlatım bozukluğu var demektir. Bu bozukluk yapısal bir nedenden kaynaklanmıyorsa anlamsal yönden anlatım bozukluğu söz konusudur.

Gereksiz Sözcük Kullanımı

- Aynı anlama gelen, aynı görevi karşılayan ek, sözcük veya sözcük gruplarının cümlede birlikte kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Bu tür cümlelerde aynı anlama gelen sözlerden biri çıkarıldığında cümlelerin anlamında daralma ya da bozulma olmaz.

Örnek:

- Bu yol yaya yürümekle bitmez.

“Yaya” yürüyerek giden kimse anlamında olduğundan “yürümek” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.

Doğru biçimi: Bu yol yürümekle bitmez.

- Dün ikisi karşılıklı tartıştı.

“Tartışmak” eylemi karşılıklı olarak yapıldığı için “karşılıklı” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.

Doğru biçimi: Dün ikisi tartıştı.

Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı

- Yazılış ve okunuşu benzer sözcüklerle yakın anlamlı sözcüklerin anlamının karıştırılması anlatım bozukluğuna neden olur. Bu tür anlatım bozukluklarını sözcüklerin anlamını iyi bilerek önleyebilir ve yanlış anlamda kullanılmış sözcük yerine doğrusunu yazarak düzeltebiliriz.

Örnek:

- Çocuğun zekâsını azımsamayın.

Azımsamak: Bir varlığı umulandan az bulmak

Küçümsemek: Değer ve önem vermemek.

Buna göre zekâ küçümseenebilir.

Doğru biçimi: Çocuğun zekâsını küçümsemeyin.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

- Nitelikli bir anlatımda, cümlelerin anlatmak istediği düşünce açık bir şekilde ifade edilmeli, sözcükler yerli yerinde kullanılmalıdır. Söz diziminde uyulması gereken en önemli kural, sözcüklerin yapısal ve anlamsal yönden bir çırpıda anlaşılabilir şekilde sıralanmasıdır.

Örnek:

- Burada birçok kitap okuyan kadınla konuştum.
- Bir kadın birçok kitap okumuştur. (Yanlış)
- Kitap okuyan birden çok kadın vardır. (Doğru)

Anlam karışıklığının giderilmesi için “birçok” sözcüğü “kadınla” sözcüğünün önüne getirilmelidir.

Doğru biçimi: Burada kitap okuyan birçok kadınla konuştum.

Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanımı

- Deyimler, dilin anlatım gücünü zenginleştiren unsurlardır. Bu ifadeler kalıplaşmıştır ve belli anlamları vardır. Bu ifadelerin, anlamlarının dışında kullanılması veya sözcüklerinin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açar. Aynı durum atasözleri için de geçerlidir.

Örnek:

- Hiç misafirperver değildi, evine gelenleri baş üstünde tutardı.

Anlatım bozukluğunun nedeni: “Baş üstünde tutmak” atasözü çok iyi ağırlamak anlamına geldiğinden misafirperver olmayan biriyle bağdaşmaz.

- Bunca iyiliğe karşın o bize kötülük ediyor, besle yılanı çıkarsın gözünü.

Anlatım bozukluğunun nedeni: Cümledeki atasözünün kelimeleri değiştirildiği için anlatım bozukluğu oluşmuştur. Atasözünün doğrusu “Besle kargayı, oysun gözünü.” şeklindedir.

Soru: Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim veya atasözünün yanlış kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- O, hiçbir zaman eşyalarını atmaz, sakla zamanı gelir zamanı diyerek o eşyaların bir gün lazım olacağını düşünürdü.
- Arkadaşına doğum gününde çam sakızı çoban armağanı bir hediye aldı.
- Müdür yardımcısı son toplantıda alınan kararlara sinirlenip tepki gösterdi, ucu ucuna yetirdi.
- Emekli olduktan sonra tüm işlerinden el ayak çekip her şeyi çocuklarına devretti.
- Aralarında yaşlı başlı, kelle kulak yerinde, efendiden adamlar da var.

Çözüm: C seçeneğindeki “ucu ucuna yetirmek” deyimini “ancak, son kertede, zorlukla” anlamlarına geldiğinden cümlelerin anlamıyla uyumlu değildir. Bu cümlede deyim yanlışlığından kaynaklanan anlatım bozukluğu yapılmıştır.

CEVAPLI TEST – 44

1. “Otobüs, yoğun sis yüzünden karşıdan gelmekte olan kamyonla çarpıştı.” **cümlesindeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerin hangisiyle giderilebilir?**

- A) “yüzünden” yerine “nedeniyle” sözü getirilerek
- B) “çarpıştı” sözcüğüne çokluk eki getirilerek
- C) “yoğun sis yüzünden” sözü “kamyonla” sözcüğünden sonra getirilerek
- D) “yoğun” sözcüğünün yerine “aşırı” sözü getirilerek
- E) “yoğun sis yüzünden” sözü yerine “yoğun sisten dolayı” sözü getirilerek

2. “Yeni eve girdim ki şemsiyemi okulda unuttuğumu fark ettim.” **cümlesindeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Gereksiz sözcük kullanımı
- B) Atasözü veya deyimın yanlış anlamda kullanımı
- C) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
- D) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
- E) Anlamca çelişen sözcüklerin kullanımı

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcüğün yanlış anlamda kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu bulunmaktadır?**

- A) Elif’in her gün kitap okuması, derslerine düzenli çalışması, sosyal etkinlikleri ihmal etmemesi onun iyi bir liseyi kazanmasına sebep oldu.
- B) Geçmişte ülkenin başkentliğini de yapan bu görkemli merkez, günümüzde doğa korumanın önde gelen adreslerindendir ve yeşil kent olarak da bilinir.
- C) Ekip, petrol sayesinde son yıllarda çehresi hızla değişen Bakü’yü her yönüyle inceledikten sonra Leyla ile Mecnun’un peşine düşerek Gence’ye kadar uzandı.
- D) Kabataş, İstanbul’un şehir içi trafiğinde başlıca aktarma noktalarından biri.
- E) Bu yıl bahçemizde yetiştirdiğimiz kırmızı ve beyaz güllerin yanı sıra mavi ve mor renkteki yaseminlerin de güzel kokularıyla bahçemiz, ziyaretçiler için görsel bir şölen sunmaktadır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim veya atasözünün yanlış kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?**

- A) Pazarı, kadınların bağ ve bahçelerden topladıklarını taş tezgâhlar üzerinde sattıkları geleneksel bir pazarken mekânsal bir dönüşüm geçirmiş.
- B) Dışarıda o kadar çok yağmur var ki resmen kaşıktan boşanırcasına yağıyor.
- C) Ona tüm kötülükleri yapmak için elinden geleni ardına koymadı.
- D) Kültürel farklılıklar ve kendi kültürümüzün müziğini dinleyerek büyümüş olmamız beynimizi o müziğe karşı bir açıdan şartlandırır.
- E) Ben kendi hesabıma bir parça Fransızca öğrenebilmek için akla karayı seçtim.

5. “Havalar ısındıkça, çalışan insanların verimliliği gittikçe azalıyor.” **cümlesindeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisi yapılarak düzeltilebilir?**

- A) “Havalar” sözcüğündeki çoğul eki kaldırılarak
- B) “çalışan” sözcüğünden önce “dışarıda” sözü getirilerek
- C) “verimliliği” sözcüğü yerine “üretkenliği” sözcüğü getirilerek
- D) “gittikçe” sözcüğü cümleden çıkarılarak
- E) “azalıyor” sözcüğü yerine “kayboluyor” sözcüğü getirilerek

6. “İki gün içinde inşaatı tamamlanan bu büyük mağaza hizmete açılacak.” **cümlesindeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerin hangisiyle giderilebilir?**

- A) “iki gün içinde” sözü “hizmete açılacak” sözünden önce getirilerek
- B) “tamamlanan” sözcüğünden önce “yeni” sözcüğü getirilerek
- C) “bu” sözcüğü cümleden atılarak
- D) “hizmete” sözcüğünden önce “özenle” sözcüğü getirilerek
- E) “hizmete” sözcüğü yerine “halkın hizmetine” sözü getirilerek

Öge Eksikliği

- Cümlede yüklem, özne, nesne ya da yer tamlayıcısının eksikliği anlatım bozukluğuna yol açabilir.

Not: Öge eksikliğine dayalı anlatım bozukluklarına, genellikle birden çok yüklemlili cümlelerde rastlanır.

Yüklem Eksikliği: Birden çok yüklemlili cümlelerde yüklem ortak kullanılmasıyla anlatım bozukluğu oluşur.

Örnek:

1. cümle 2. cümle
- » Önce Esra beni aradı, sonra da ben onu.
- özne yüklem özne

Cümlede ortak kullanılan "aradı" yüklemi 1. cümle öznesiyle (Esra) uyumludur, 2. cümle öznesiyle (ben) uyumlu değildir. 2. cümle öznesi belirtilmediğinden anlatım bozukluğu yapılmıştır.

- » Önce Esra beni aradı, sonra da ben onu aradım.
- özne yüklem özne yüklem

1. cümle yüklemi "Esra aradı" şeklinde, 2. cümle yüklemi "ben aradım" şeklinde kullanıldığında herhangi bir yanlışlık olmaz. Dolayısıyla cümle bu şekilde düzeltilmelidir.

Özne Eksikliği: Birden fazla yüklemi olan cümlelerin ortak özneye bağlanmasıyla anlatım bozukluğu oluşur.

Örnek:

- » Ben Firuze'yi severim, çok saygılıdır.
- özne yüklem yüklem

1. cümle öznesi "ben", 2. cümle yüklemi ile uyumlu değildir. 2. cümle öznesi belirtilmediğinden cümlede anlatım bozukluğu vardır. 2. cümle öznesi (Firuze) cümleye eklenmelidir. Bu ifade cümledeki yerini aldığı anda anlatım bozukluğu ortadan kalkmış olur: Ben Firuze'yi severim, Firuze çok saygılıdır.

Not: Olumluluk-olumsuzluk açısından yüklemlili uyumlu olmayan özne kullanımı da anlatım bozukluğu oluşturur. Bu durumlarda cümleye uygun özne getirilmelidir.

Örnek:

- » Herkes duymazdan g e l d i, bir şey demedi. (Yanlış)
- özne yüklem yüklem
- » Herkes duymazdan geldi, kimse bir şey demedi. (Doğru)

"Kimse" öznesi olumsuz anlam taşıdığından yapıcı olumsuz olan 2. cümleyle uyumludur. Cümleye eklenmesiyle anlatım bozukluğu ortadan kalkmış olur.

Nesne Eksikliği: Geçişli fiillerin yüklem olduğu cümlede nesnenin yani yapılan işten etkilenen ögenin bulunmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek:

- » Olaya fazla kızmadı, anlayışla karşıladı.
- » Olaya fazla kızmadı, olayı anlayışla karşıladı.

İlk cümlede ikinci yüklem olduğu bölümde nesne kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açmıştır. "Neyi anlayışla karşıladı?" sorusuna cevap veren "olayı" nesnesinin bu cümleye eklenmesi anlatım bozukluğunu ortadan kaldırmıştır.

Yer Tamlayıcısı Eksikliği: Birden fazla yüklemlili cümlelerde yer tamlayıcısının belirtilmemesi anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek:

- » Çocuklarını çok sever, çok iyi bakardı.
- » Çocuklarını çok sever, onlara çok iyi bakardı.

İlk cümlede ikinci bölümünde yer tamlayıcısının kullanılmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. "Kime bakardı?" sorusuna cevap veren "onlara" yer tamlayıcısının cümlede kullanılması anlatım bozukluğunu ortadan kaldırmıştır.

Tamlama Yanlışları

- İsim ve sıfat tamlamalarında, tamlayan ile tamlanan durumundaki kelimeler uyumlu olmalıdır. Tamlamayı oluşturan unsurlardan biri diğerini tamamlamazsa anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Örnek:

- » Bosna'ya askerî ve gıda yardımda bulunduk.
- » gıda yardımı (Doğru) » askerî yardımı (Yanlış)
- Bosna'ya askerî yardım ve gıda yardımda bulunduk.
- » gıda yardımı (Doğru) » askerî yardım (Doğru)

Not: Tamlama yanlışları genellikle isim ve sıfatların aynı tamlanana bağlanmasıyla oluşur.

Soru: "Oda birkaç haftadır temizlenmiyor, duvarlarını örümcek ağı bağladı." cümlesindeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne eksikliği B) Tamlanan eksikliği
C) Tamlayan eksikliği D) Yer tamlayıcısı eksikliği
E) Yüklem eksikliği

Çözüm: "Odanın duvarları" isim tamlamasının tamlayanının yazılmaması anlatım bozukluğuna neden olmuştur. Cümle "Oda birkaç haftadır temizlenmiyor, odanın duvarlarını örümcek ağı bağladı." şeklinde yazılırsa doğru olur.

CEVAPLI TEST – 47

1. Aşağıda verilen cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Çocuk köşeyi dönerken çocuğun annesi arkasından ağlıyordu.
- B) Çocuğun gözlerindeki yaşı silip yerine oturttu.
- C) Zengin adamlarda evlat muhabbeti daha mı fazla oluyor?
- D) Kafam her an bir konu bulmak için binbir çeşit şeye müracaat ediyor.
- E) Hiç kimse sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemişti.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlama yanlışlığından kaynaklı bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Okuldaki birbirinden meraklı öğrencilerin birçok sorusu var.
- B) Lise yıllarındaki okuduğum romanları hâlâ unutamıyorum.
- C) Buradaki bütün sorunlar halledilip öyle gideceğini söylemişti.
- D) Kimse evdeki tamir işlerinin kolayca yapılabileceğinin farkında değildi.
- E) Senin ve kendi adıma konuşmam gerektiğine inanıyorum.

3. Tamlama öğelerinden birinin eksik olması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya örnek olacak bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) İçeride annem, kardeşim ve ben vardık.
- B) Dile yenilikler getirmekten çok, imkânlarını çoğaltmak gerekir.
- C) Okulda herkesin derslere katılması gerektiğini söylediler.
- D) Öğretmenin, öğrencilerin ders durumlarıyla ilgilenmesi gerekmektedir.
- E) Bu eser sanat yönünden ve yapısal yönden ele alınacakmış.

4. Çocuklar bizim geleceğimiz, iyi bir eğitim vermeliyiz. Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yer tamlayıcısı eksikliği
- B) Noktalama yanlışlığı
- C) Ekin yanlış kullanılması
- D) Zarf tamlayıcısı eksikliği
- E) Yüklem eksikliği

5. • Benim ve senin sorularını yanıtlamadı.
• İşaret ve belgisiz zamirlerle ilgili bir soru sordu.
• İşçilere yeteri kadar maaş ve saygı duyulmuyor.
• Yaşlılara saygı göstermeli ve üzmemeliyiz.
• Evlerin kiralari yüksek, içleri de oturulacak gibi değildi.

Aşağıdaki anlatım bozukluklarından hangisinin örneği yukarıda verilmemiştir?

- A) Tamlanan eksikliği
- B) Ek eylem eksikliği
- C) Nesne eksikliği
- D) Tümleç eksikliği
- E) Yüklem eksikliği

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi, sonunda ayraç içinde verilen anlatım bozukluğuna örnek olarak gösterilemez?

- A) Her anne çocuklarının iyiliğini isterler. (Özne-yüklem uyumsuzluğu)
- B) Evimiz küçük, bahçesi de güzel değildi. (Ek fiil eksikliği)
- C) Derste belgisiz ve işaret sıfatlarını işledik. (Özne eksikliği)
- D) Gözlerim yakını iyi görmüyorlar. (Özne-yüklem uyumsuzluğu)
- E) Okul binasını gezerken onlar aşağı, biz yukarı çıktık. (Yüklem eksikliği)

Dijital Eğitim Platformu (www.datakpss.com)

- Deneme Sınavı (Sınırsız)
- Türkiye Geneli Deneme Sınavları (Sınırsız)
- Soru Sayısı (Sınırsız)
- İstatistikler(Sınırsız)
- Yorum Yazabilme
- Ders Notları
- Özel Mesaj
- Deneme Sınavı Oluşturma

Whatsap: 0 (542) 262 03 37

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi
1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20
Yenimahalle / ANKARA

Telefon: 0 312 384 29 95 - WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.datayayinlari.com | bilgi@datayayinlari.com

9 786256 440234